

UN INVENTAR DIN 1869 AL PAROHIEI GRECO-CATOLICE MAIERI DIN ALBA IULIA

Călin ANGHEL*

La începutul secolului al XVIII-lea, odată cu demararea lucrărilor de construcție a noii fortificații de tip Vauban, orașul Alba Iulia a intrat într-o nouă etapă a evoluției sale urbanistice. Edificarea unui sistem defensiv de asemenea dimensiuni, precum și necesitatea instituirii unei zone de protecție pe măsură, au obligat la folosirea unei mari suprafețe de teren, ce o întrecea cu mult pe cea a vechii cetăți, impunându-se utilizarea și a terenului ocupat de orașul medieval, ce s-a dezvoltat de secole în jurul fortificației. În aceste condiții, s-a decis mutarea vetrei localității spre est, într-o zonă mlăștinoasă și ușor inundabilă¹, situată la baza platoului pe care între 1715 și 1738 s-a ridicat noua fortificație².

În contextul lucrărilor pregătitoare, începând din anul 1713 au fost demolate majoritatea construcțiilor de pe suprafața vechiului oraș exterior, proprietarilor fiindu-le plătite despăgubiri și alocate terenuri în noul amplasament al localității³. Nu au fost cruțate nici bisericile, aceeași soartă având-o și ansamblul fostei Mitropolii Ortodoxe, precum și celelalte edificii de cult din arealul vechiului oraș exterior.

Biserica cu hramul „Sf. Treime” a fost prima ridicată în noua vatră a localității, între 1713 și 1715, în suburbia Maieri. Ea a fost amplasată la limita sud-estică a noii așezări, în apropierea cartierului german, și a fost construită pe un teren mai înalt, ferit de inundații⁴.

Pentru edificarea ei, s-a dispus de suma de 1300 de florini, oferită de autorități drept despăgubire ca urmare a demolării complexului fostei mitropolii, a cărei continuatoare se dorea noua biserică⁵. De altfel, la ridicarea ei s-au folosit și materiale de construcție recuperate din clădirile vechiului ansamblu. Mai mult, biserica din Maieri deținea și numeroase icoane, cărți, veșminte preoțești, precum și alte obiecte de cult, provenind de la fosta

* Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia; e-mail: calinang@gmail.com.

¹ Fleșer 2009, p. 71.

² Goronea 2007, p. 57; Anghel, Goronea 1999, p. 291, 297.

³ Anghel 1994, p. 293-294.

⁴ Fleșer 2009, p. 75.

⁵ Anghel 1967, p. 231.

mitropolie, iar în cimitirul din jurul ei a fost reînhumat Atanasie Anghel, primul episcop greco-catolic⁶.

Cu toate că resursele materiale și financiare de care s-a dispus nu au fost de neglijat, în opinia contemporanilor, biserica rezultată în prima fază a fost una cu un aspect dezamăgitor, de mici dimensiuni, întunecoasă și cu o fundație slabă. Timotei Cipariu îl acuza pe Mihai Iștvanovici, episcop al Tipografiei episcopale la acea vreme, că ar fi cheltuit banii primiți ca despăgubire într-un mod nesăbuit „[...] banii aceștia [...] s-au făcut merepere [...]”⁷. O altă explicație pentru situația creată poate fi graba cu care s-a ridicat edificiul, datorită faptului că nu mai exista nicio biserică românească în Alba Iulia, după demolarea ansamblului vechii mitropolii⁸.

La scurt timp după darea în folosință, în intervalul 1730-1740, bisericii i s-a adăugat pronaosul și, tot atunci, a fost executată pictura murală⁹, iar în perioada păstoririi episcopului Petru Pavel Aron (1752-1764)¹⁰, după 1762, a fost înzestrată cu un masiv turn-clopotniță. Tot în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în apropierea bisericii a fost construită o clădire de mici dimensiuni, ce servea drept mănăstire și care putea găzdui până la 12 călugări¹¹. În plus, se dorea ca pe lângă așezământul monahal din Maieri să funcționeze și o școală românească¹².

În timpul frământărilor din perioada 1759-1761, generate de mișcarea lui Sofronie¹³, ce s-au soldat cu contestarea unirii cu biserica Romei și revenirea la ortodoxie a unei importante părți a românilor din Transilvania, a fost vizată și biserica „Sf. Treime” din Maieri, devenită motiv de dispută între membrii celor două confesiuni. În cele din urmă, biserica a rămas în proprietatea celor 21 de familii de greco-catolici, în timp ce restul de 298, deservite anterior de aceasta, au rămas fără un lăcaș de cult¹⁴. Scăderea dramatică a numărului enoriașilor și-a pus însă amprenta asupra acestei parohii care, cu resurse materiale limitate, trebuia să susțină, pe lângă biserică, atât mănăstirea, cât și școala.

Situația dificilă în care se afla parohia nu s-a schimbat semnificativ nici în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, după cum aflăm dintr-un inventar realizat în anul 1869, și care se păstrează în Biblioteca Documentară a

⁶ *Ibidem*, p. 231-232.

⁷ Cipariu 1855, p. 89. Vezi și Mârza 2008, p. 159.

⁸ Anghel 1967, p. 231.

⁹ Fleșer 2001, p. 24; Dumitran *et alii* 2013, p. 58.

¹⁰ Șerban 1986, p. 262.

¹¹ Anghel 1967, p. 232; Șerban 1978, p. 112.

¹² Anghel 1967, p. 232.

¹³ Cernovodeanu, Edroiu 2002, p. 413.

¹⁴ Dumitran, Cucui 2009, p. 20.

Muzeului Municipal „Ioan Raica” din Sebeș¹⁵. Documentul ne relevă imaginea unei parohii cu destule resurse, la acea dată, dar care se pare că erau necorespunzător gestionate, din moment ce aproape toate componentele complexului păreau a fi lăsate în paragină.

Înainte de a trece la expunerea conținutului documentului, este oportună prezentarea contextului și a cauzelor realizării acestui inventar, care ne relevă existența a numeroase probleme și tensiuni în sânul acestei parohii.

Încă din luna decembrie a anului 1868, protopopului de Alba Iulia, Augustin Papp¹⁶, i-au fost trimise numeroase sesizări, prin care îi erau aduse la cunoștință nereguli în gestionarea bunurilor parohiei greco-catolice din Maieri. În majoritatea cazurilor, cel vizat și vinovat de abuzurile semnalate, era un anumit Antoniu Rozaru „[...] care se socote și se crede curatore primariu [...]”, după cum explica Paul Kerekeș, administratorul parohiei, într-o sesizare trimisă protopopului în 27 decembrie 1868¹⁷.

Tensiunile au atins cote ridicate atunci când printre enoriași a început să circule zvonul că din lada bisericii lipsesc documente, între care și un testament, mai exact cel al văduvei Eva Kelemen, prin care aceasta își exprima dorința, ca după moarte, casele din proprietatea sa să revină parohiei greco-catolice din Maieri. Actele ar fi fost sustrate de același Antoniu Rozaru și, mai mult, el încerca să o convingă pe donatoare să-și modifice testamentul în dauna bisericii¹⁸.

Când protopopul de Alba Iulia i-a solicitat lui Matei Marcecu, unul dintre curatorii parohiei, să-i comunice lista documentelor ce lipseau din lada bisericii, acesta nu a dat curs cererii, motivând că nu era de competența sa să facă asta, alți doi curatorii având atribuții în acest sens: Ioan Mărginianu Oniția și Pavel Moise, doi apropiați ai lui Antoniu Rozaru. În final, fiind solicitat să comunice cele cerute de protopop, Rozaru a refuzat, declarând următoarele: „[...] Protopopu ce are cu noi, porunca de la Blasiu trebe se venia la mene”¹⁹.

Într-o altă sesizare adresată aceluiași protopop, Rozaru era acuzat că ar fi luat 125 de florini din lada bisericii, bani pe care i-ar fi dat lui Matei Marcecu. Tot aici, se face din nou referire la testamentul Evei Kelemen, și la presiunile

¹⁵ MMIRSBD, *Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III)*, nr. inv. 4968/D. 376, f. 1-6.

¹⁶ A fost protopop de Alba Iulia, în perioada 1849-1870, și paroh în Alba Iulia-Lipoveni. Ca urmare a repetatelor sesizări venite din partea credincioșilor din parohie, precum și a controalelor dispuse în vederea soluționării acestora, în anul 1870 Augustin Papp a fost nevoit să renunțe atât la funcția de protopop, cât și la parohie, fiind numit inspector școlar (Zecheru 2006, p. 285-287).

¹⁷ MMIRSBD, *Scrisoare adresată de administratorul Paul Kerekeș protopopului gr. cat. Augustin Papp, Alba Iulia, Maieri, 27 dec. 1868*, nr. inv. 4959/D. 367, f. 1.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*.

făcute de Rozaru, împreună cu alți „complici”, curatori ai parohiei, în scopul de a o determina pe văduvă să-l modifice în favoarea lor, demers care, dacă avea succes, ar fi cauzat bisericii un prejudiciu de 2000 de florini²⁰. După cum aminteam mai sus, Eva Kelemen intenționa să lase moștenire bisericii casele pe care le deținea, dorind ca, în schimb, după moarte să-i fie oficiate sărindare²¹ pentru odihna sufletului. Antoniu Rozaru încerca să o convingă de inutilitatea donației, insistând că nu i se vor oficia slujbele de pomenire solicitate la schimb, invocând ca argument un caz asemănător, în care sărindarele promise nu s-au ținut²².

În urma repetatelor sesizări, s-a luat o primă măsură fiind trimis în parohie Ioan Deac, protopopul Cutului²³, pentru a constata veridicitatea celor reclamate. Prezența lui timp de opt zile în parohia greco-catolică din Maieri nu a avut efectul scontat, reușind doar să agite și mai mult spiritele, iar unii dintre reclamanți sugerau că, de fapt, el s-a înțeles cu Rozaru și cu „complicii” săi și că, în realitate, ei au „[...]” pus fundamentu la una daunare ulterioara a bisericii pentruca de atunci Antoniu Rozaru administra după placu averea bisericii [...]”²⁴.

Cu toate acestea, o lună mai târziu, în data de 6 aprilie 1869, Antoniu Rozaru, Ioan Mărgineanu Oniția și Pavel Moise au fost destituiți din funcțiile pe care le ocupau, fiind numit un nou curator primar, provizoriu, în persoana lui Nicolae Drâmbăreanu (zis Iancu), iar cei demși erau somați să-i predea acestuia din urmă cheile lăzii bisericii²⁵. Se pare că Rozaru nu a fost de acord cu cele decise la începutul lunii aprilie, din moment ce dintr-un act, emis în luna mai a aceluiași an, rezulta că el și apropiații săi încă nu predaseră cheile, fiind somați, chiar de căpitanul primar al orașului, Nicolau Berghianu, să se prezinte în data de 8 mai, la ora 2 după-amiaza, la casa parohială din Maieri, pentru a le restitui. Cei doi au fost așteptați în zadar până la ora 3, după cum reiese din conținutul documentului²⁶.

²⁰ *Ibidem*, *Sesizare adresată de administratorul parohiei gr. cat. din Maieri, protopopului de Alba Iulia (gr. cat.) semnată împreună cu un grup de credincioși*, 2 ian. 1869, nr. inv. 4961/ D. 369, f. 1.

²¹ Sărindarul este pomenirea nominală a unui decedat la 40 de liturghii consecutive, în special în primele 40 de zile de la moarte. La sfârșitul acestei perioade, se oficiază o liturghie specială cu parastas (Braniște, Braniște 2001, p. 432).

²² MMIRSBD, *Scrisoare adresată protopopului gr. cat. de Alba Iulia, Augustin Papp, de Paul Kerekes, administratorul parohiei gr. cat. Maieri, Alba Iulia, 21 ian. 1869*, nr. inv. 4963/ D. 371, f. 1.

²³ Protopopul Cutului își avea reședința la Sebeș.

²⁴ MMIRSBD, *Sesizare adresată protopopului gr. cat. de Alba Iulia de un grup de membri ai parohiei gr. cat. Maieri, Alba Iulia, 10 martie 1869*, nr. inv. 4964/D. 372, f. 1.

²⁵ *Ibidem*, *Înștiințare trimisă de la protopopiatul gr. cat. de Alba Iulia privind destituirea din funcții a curatorilor parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, 6 aprilie. 1869*, nr. inv. 4966/D. 374, f. 1-2.

²⁶ *Ibidem*, *Protocol încheiat în casa parohială gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, la 8 mai 1869, în prezența protopopului gr. cat. de Alba Iulia, Augustin Papp*, nr. inv. 4965/D. 373, f. 1.

În cele din urmă, cheile au fost predate celor în drept să le dețină, iar în perioada 11-19 iunie 1869, la parohia din Maieri s-a desfășurat o anchetă condusă de Gregoriu Mihali, comisar consistorial, și de Ioachim Crișan, parohul Ighiului²⁷. Investigația nu a confirmat acuzele ce i se aduceau lui Antoniu Rozaru și nici pe cele ce-i vizau pe apropiații săi, în schimb s-au constatat numeroase nereguli în gospodărirea bunurilor parohiei, de care se făcea vinovat administratorul Paul Kerekeș²⁸.

Dintre actele emise cu această ocazie, reține atenția fascicula III a Protocolului, documentul care este obiectul prezentului studiu, în care s-au consemnat detaliat bunurile din proprietatea parohiei, de la cele imobiliare, până la obiectele mobile, cum ar fi cărțile sau veșmintele bisericești.

În prima parte a inventarului s-au consemnat proprietățile funciare și imobiliare ale parohiei. Prima înregistrare a fost un teren de 3,5-3,6 iugăre (aprox. 2,6-2,7 ha) situat în apropierea gării, mărginit la răsărit de calea ferată, de câte o uliță la nord și la vest, și de un rând de case la sud. În părțile de nord și de vest ale acestuia se afla cimitirul parohiei, iar în zona mediană era situată biserica cu hramul „Sf. Treime”. Autorii fac câteva aprecieri referitoare la aspectul edificiului de cult, pe care nu-l considerau un demn continuator al fostei biserici catedrale, demolate în urmă cu un secol și jumătate:

„Acestu edificiu e cu multu mai umilitu decatu sefia potutu respunde, si la infiintiarea sa, maretiei si renumelui celui ce preesistase. - interiorulu é destulu de intunecosu, si scundu; altumodu duraveru si construitu dupa ritulu Basereceloru orientale”²⁹.

La acea dată, nava și absida bisericii purtau învelitori de șindrilă, în timp ce turnul era acoperit cu tablă.

În continuarea cimitirului, despărțit de acesta printr-un gard de lemn, se afla un ocol pentru vite, pe suprafața căruia s-a construit, înainte cu un secol de redactarea inventarului, un edificiu ce servea drept mănăstire. Și în privința ei, autorii documentului nu se feresc să remarce că acest așezământ este departe de a fi considerat un continuator al celui ce făcea parte din ansamblul vechii mitropolii demolate: „Acestu edificiu pentru scopulu infiintiarei sale, inca è asemenea de umilitoriu ca si celu de antaiu (biserica) [n.a.]”³⁰. Edificiul a fost descris destul de detaliat (chiar dacă nu prea clar), fiind vorba de una dintre puținele relatări care s-au păstrat referitoare la aspectul acestuia înainte de modificările pe care le-a suferit în anul 1925, când

²⁷ *Ibidem*, Protocol încheiat în urma anchetei realizate în parohia gr. cat. Maieri, Alba Iulia, 11-19 iunie 1869 (fasc. I), nr. inv. 4967 / D. 375, f. 1-18.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*, Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III), nr. inv. 4968 / D. 376, f. 2.

³⁰ *Ibidem*, f. 3.

clădirea fostei mănăstiri a fost transformată în casă parohială³¹. Era o construcție de plan dreptunghiular, ridicată din materiale durabile, acoperită cu țiglă. Se pare că în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ea își pierduse funcția inițială, o parte a ei (trei încăperi) servind drept locuință pentru administratorul parohiei. Chiar și pentru noua destinație, după cum reiese din descrierea realizată de autori, clădirea părea a fi lăsată în paragină. Chiliile se degradaseră, iar ușile acestora erau vechi și inutilizabile, lipsindu-le încuietorile și ferestrele (vezi **anexa**).

În apropierea mănăstirii se aflau un grajd pentru vite și un șopru, ambele construite din lemn, iar între ele se găsea o fântână cu cumpănă. Partea cealaltă a terenului servea drept fânaș și era mărginită de un număr mare de sălcii și salcâmi. Aici se afla și mormântul lui Atanasie Anghel, lăsat la rândul lui în paragină, „[...] desemnatu numai cu una pétra lata pre facia pamentului, fara inscriptiune si de atare necunoscuta numai de oralá traditiune a poporului”³².

În continuare, au fost inventariate bunurile mobile atât cele din mănăstire, cât și cele din biserică, acestea din urmă fiind prezentate detaliat, în funcție de locul în care se aflau și de rolul pe care îl aveau. Astfel, în altar, în categoria „Vase sacre” au fost consemnate un pristol lucrat în piatră, două cruci de lemn, patru sfeșnice, trei din pacfong și unul din aramă³³, o lingură și un potir, ambele de argint, o casetă (șcățulă) de aramă în care se ținea cuminecătura, Discul³⁴ și Steluța³⁵ (vezi **anexa**). Dintre bunurile consemnate la „Alte recuzite”, rețin atenția trei cădelnițe (una din argint și două de aramă) și cinci icoane³⁶.

Tot în altar erau păstrate și „Vestimentele sacre”: cinci feloane³⁷, dintre care patru de mătase, cinci stihare³⁸ (trei de mătase și două de in), un ștergar,

³¹ Vezi Șerban 1986, p. 259-269.

³² MMIRSBD, *Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III)*, nr. inv. 4968/D. 376, f. 3.

³³ Sau probabil dintr-un aliaj al cuprului.

³⁴ Discul este un obiect liturgic de forma unei farfurii plate, susținută de un picior, fiind confecționat din metal aurit sau argintat. Este folosit la Liturghie și semnifică vasul pe care au fost așezate alimentele pentru Cina cea de Taină (Branște, Branște 2001, p. 140).

³⁵ Steluța, sau Steaua, este un obiect liturgic alcătuit din două arcuri semicirculare, unite în zona mediană cu ajutorul unui nit ce fixează și o stea sau o cruce de mici dimensiuni. Se așează ca o boltă peste Disc, pe care în prealabil s-au pus Darurile (*ibidem*, p. 464-465).

³⁶ MMIRSBD, *Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III)*, nr. inv. 4968/D. 376, f. 4.

³⁷ Felonul este un veșmânt liturgic, de forma unei mantii, pe care preotul o poartă peste stihar și epitrahil (Popescu 1995, 178-179).

³⁸ Stiharul este o piesă a veșmântului liturgic, de forma unei tunici lungi până la glezne și cu mâneci largi, care se încheie în zona pieptului (Popescu 1998, p. 139).

două aere (de mătase)³⁹, patru epitrahile⁴⁰, dintre care unul de mătase. Mai existau trei fețe de masă de in, patru cămăși, dintre care două noi, și două gulere pentru ministranți.

Poate cea mai importantă parte a inventarului este cea referitoare la cărțile pe care le deținea parohia la acea dată. Acestea erau păstrate în biserică, „[...] in partea barbatiloru [...]”⁴¹, și este vorba de 15 titluri, unele dintre ele existând în mai multe exemplare, consemnându-se în total 23 de cărți.

Cea mai veche dintre tipăriturile aflate la acea dată în proprietatea bisericii din Maieri era volumul 26 al lucrării *Maxima bibliotheca veterum Patrum et antiquorum scriptorum ecclesiasticorum*, publicată la Lyon, în 1677⁴², care provenea de la mănăstirea „Sf. Treime” din Blaj⁴³, iar cea mai nouă era *Biblia* de la Blaj, din 1795 (vezi **anexa**).

În afara celor două cărți amintite mai sus, au fost consemnate următoarele: „Evangelia de Blasiu in 1765”, două „Liturgii de Blasiu in 1756”, „Euchologionu de Bucuresci in 1754”, „Apostoleru de Bucuresci in 1743”, două „Pentecostare unu de Rimnicu in 1743, celalaltu de Blasiu in 1758” (una dintre acestea se afla la biserica „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul Lipoveni), „unu Strasniciu de Blasiu in 1753”, „unu Catavasieru de Blasiu in 1763”, „doue Triode, unulu de Bucuresci, in 1743 celalaltu de Rimnicu, in 1731”, „doue Antologione de Bucuresci in 1756” și un *Octoib*, București, 1758.

Unele dintre aceste tipărituri s-au păstrat până acum patru decenii, după cum putem deduce din cercetarea întreprinsă la sfârșitul anilor '70 ai secolului trecut de către Eva Mârza, care a studiat fondul de carte veche a parohiei Maieri II, iar rezultatele acesteia ne oferă, între altele, și o imagine a modului în care colecția s-a dezvoltat în perioada următoare⁴⁴.

Astfel, dintre cărțile menționate în 1869, se mai păstrau cel puțin următoarele: *Maxima bibliotheca veterum Patrum et antiquorum scriptorum ecclesiasticorum*, volumul 26, Lyon, 1677⁴⁵; *Triod*, Râmnic, 1731⁴⁶; *Apostol*,

³⁹ Aerul este un văl liturgic folosit la acoperirea vaselor sacre. De obicei, este decorat cu scena Plângerii sau cu scena Isus în mormânt (Drăguț 1976, p. 12).

⁴⁰ Epitrahilul este o piesă a veșmântului liturgic de forma unei eșarfe ce se poartă peste stihar, în jurul gâtului (*ibidem*, p. 137).

⁴¹ MMIRSBD, *Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III)*, nr. inv. 4968/D. 376, f. 4-5.

⁴² Lucrarea a fost publicată în 1677, nu în 1672, cum s-a consemnat în inventar.

⁴³ După cum rezultă dintr-un *ex-libris* (Mârza 1977, p. 356, 359).

⁴⁴ Celor 23 de tipărituri, consemnate în inventarul din 1869, li s-au adăugat și altele, astfel că, la sfârșitul anilor '70 ai secolului XX, în patrimoniul parohiei Maieri II se aflau 37 de cărți (Mârza 1977, p. 358; Mârza 2008, p. 85).

⁴⁵ Mârza 1977, p. 359, nr. 1.

⁴⁶ *Ibidem*, nr. 2.

București, 1743⁴⁷; *Penticostar*, Râmnic, 1743⁴⁸; *Strastnic*, Blaj, 1753⁴⁹ și *Biblia*, Blaj, 1795⁵⁰.

În ceea ce privește celelalte cărți, ai căror ani de tipărire au fost consemnați, și care nu se regăsesc în inventarele actuale, situația lor este destul de neclară. Se pot emite totuși câteva ipoteze. În primul rând, probabil, unele dintre acestea nu s-au mai păstrat, cum poate fi cazul celor două *Liturghiere*, Blaj, 1756 și a *Evangheliarului*, Blaj, 1765, care nu mai figurează în catalogul din 1977. Totodată, este justificată întrebarea dacă nu cumva avem de-a face cu erori în reproducerea unora dintre anii înscrși pe primele pagini ale cărților în discuție, comise de autorii inventarului din 1869, având în vedere că au greșit în cazul lucrării *Maxima bibliotheca veterum Patrum et antiquorum scriptorum ecclesiasticorum*, scriind 1672, în loc de 1677. Este plauzibil ca unul dintre cele două „Antologione de Bucuresci in 1756” să dateze, în realitate, din 1766, ținând cont de faptul că o ediție din 1756 nu este semnalată în BRV și nici în lucrările care o completează ulterior⁵¹, dar și că în inventarele actuale există un exemplar din 1766⁵². De altfel, s-a mai păstrat și o ediție de Râmnic, datând din același an⁵³. La fel pot sta lucrurile și în ceea ce privește „Euchologionu de Bucuresci in 1754”, având în vedere că nici în BRV⁵⁴, și nici în completările ulterioare⁵⁵, nu este menționată o ediție din 1754 a *Eubologion adeca Molitvenic*, tipărită la București, și că în catalogul din 1977 există o astfel de lucrare, dar tipărită în 1764⁵⁶. Aceeași situație poate fi presupusă și în cazul *Penticostarului* „de Balsiu in 1758”, ținând cont de faptul că în patrimoniul parohiei din Maieri se păstrează o ediție a acestei cărți datând din 1768⁵⁷. De asemenea, s-a păstrat și un *Triod*, București, 1746⁵⁸, în timp ce în BRV și în completările ulterioare nu este menționată o ediție din 1743⁵⁹. În ceea ce privește „Catavasieru de Blasiu in 1763”, în BRV sunt consemnate ediții din 1762⁶⁰ și 1768⁶¹, luându-le în considerare doar pe cele mai apropiate de anul notat în documentul din 1869, în timp ce, în patrimoniul parohiei, s-a păstrat până în

⁴⁷ *Ibidem*, p. 360, nr. 3.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 360-361, nr. 4.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 362, nr. 8.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 365, nr. 22.

⁵¹ Poenaru 1973; Râpă-Buicliu 2000.

⁵² Este vorba de un *Antologhion*, București, 1766 (vezi Mârza 1977, p. 363, nr. 12).

⁵³ *Ibidem*, nr. 13.

⁵⁴ BRV 1910.

⁵⁵ Poenaru 1973; Râpă-Buicliu 2000.

⁵⁶ Mârza 1977, p. 363, nr. 11.

⁵⁷ *Ibidem*, nr. 16.

⁵⁸ *Ibidem*, p. 361, nr. 5.

⁵⁹ BRV 1910.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 77-79.

⁶¹ *Ibidem*, p. 251-252.

prezent un exemplar din 1777⁶². Consider că nu există suficiente indicii care să permită identificarea ediției la care se referă inventarul din 1869. Este vorba de cea din 1762 sau de cea din 1768? Greu de răspuns ... La fel stau lucrurile și în cazul altora dintre cărțile amintite mai sus, ținând cont de faptul că, în patrimoniul bisericii „Sf. Treime”, se puteau afla la data respectivă și alte exemplare de carte, care să se fi pierdut între timp.

În afara acestor cărți, în parohia din Maieri se mai aflau și altele, a căror datare nu a fost posibilă la momentul realizării inventarului, lipsindu-le paginile pe care erau consemnați anii tipăririi. Este vorba de „doue Ciaslove, datulu si anulu e ruptu”, două „Octoice [...] nu se scie fiinduca inceputulu e ruptu”, „una Cazania de Balgradu, anulu e ruptu” și „una Psaltire”⁶³. Eva Mârza a consemnat în 1977 existența a două *Ceaslove*, Blaj, 1786, cărora le lipseau primele pagini⁶⁴. De asemenea, existau un *Octoib* de Râmnic, 1750⁶⁵, și două de Blaj, unul din 1760⁶⁶ și celălalt din 1825⁶⁷, celui de-al doilea lipsindu-i foaia de titlu și primele pagini.

Dintre cele 14 cărți cărora li s-a consemnat atât anul, cât și locul apariției, șase au fost tipărite la Blaj, șase la București și două la Râmnic. Se poate constata că numărul titlurilor imprimate în Țara Românească era încă destul de ridicat, în ciuda eforturilor depuse în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea de clericii greco-catolici, dar și de autoritățile imperiale, de a limita și chiar de a interzice importul acestora⁶⁸. Cărților de mai sus li se adaugă o „Cazania de Balgradu”, precum și celelalte exemplare cărora nu le-au fost consemnați anii și locul apariției, toate alcătuind un valoros fond de carte veche românească.

În continuarea inventarului, în categoria „alte recuisite” au fost consemnate 25 de icoane⁶⁹, ce se păstrau în „[...] in partea barbatiloru [...]”. Opt dintre acestea erau icoane pe sticlă, iar celelalte pe lemn (11 de mici dimensiuni și 6 mari)⁷⁰. Tot aici, se aflau candelile: una de mari dimensiuni - din pacfong - și șapte mai mici, dintre care patru erau confecționate din același material, două din sticlă și una din aramă. Acestora li se adăugau policandrele:

⁶² Mârza 1977, p. 364, nr. 17.

⁶³ MMIRSD, *Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III)*, nr. inv. 4968/D. 376, f. 4.

⁶⁴ Mârza 1977, p. 365, nr. 20-21.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 362, nr. 7.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 363, nr. 10.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 368, nr. 37.

⁶⁸ Vezi, în acest sens, Mârza 2011, p. 209.

⁶⁹ În documentul din 1869, calculul totalului icoanelor este greșit, deoarece adunând cele 8 icoane pe sticlă cu cele 17 pe lemn, rezultatul este 25, nu 23 (MMIRSD, *Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III)*, nr. inv. 4968/D. 376, f. 4-5).

⁷⁰ *Ibidem*.

unul de aramă cu 12 sfeșnice și două de lemn - unul aurit, iar celălalt vopsit - ambele având câte șase sfeșnice. Mai existau alte opt sfeșnice - două mari și șase ceva mai mici -, o masă, patru prapori - unul mare și trei mici -, precum și un dulăpior, în care se păstrau lumânările (vezi **anexa**).

„In Basereca în partea muieriloru” au fost consemnate încă șapte icoane pe lemn (două mari și cinci mici) și una pe sticlă, așezată pe un tetrapod, care făceau ca totalul acestora să se ridice la 38 de exemplare. Din păcate, inventarul nu ne oferă detalii și în privința icoanelor, eventualele descrieri ale temelor iconografice, datări sau consemnarea autorilor, în cazul celor semnate, putând fi elemente foarte utile în demersul de reconstituire a acestei colecții. Tot aici se mai aflau șase sfeșnice, o cruce și două scaune pentru morți. În turn existau șase clopote: patru întregi, unul crăpat și unul spart, precum și o toacă de lemn.

În continuarea inventarului a fost vizată școala ce funcționa pe lângă mănăstire, care a fost întemeiată în 1754, în timpul păstoririi episcopului P. P. Aron⁷¹. În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, edificiul acesteia avea două încăperi: o sală destinată elevilor și o cameră a învățătorului⁷².

În 1869, școala deținea un teren de aproximativ un iugăr (0,57 ha), delimitat perimetral de un gard de lemn, cu excepția zonei sud-vestice, unde acesta lipsea, fiind suplinit de tufe de spini. În partea de nord-est a terenului se afla edificiul școlii, construit din „nuele și infundatu cu pamentu”⁷³, având trei încăperi. Cea dinspre uliță era o sală de clasă, camera din mijloc, a cărei destinație nu a fost precizată, era prevăzută cu un cuptor pentru pâine, iar ultima era locuința învățătorului. Încăperea destinată desfășurării activităților didactice era dotată cu o sobă cu cahle, două lavițe lungi, un scaun cu spătar, o altă laviță, o masă lungă, alta pătrată și o tablă pentru scris. Potrivit autorilor inventarului, în clasă puteau învăța între 30 și 35 de „scolari indesați”, însă numărul celor ce o frecventau era foarte mic. Edificiul era acoperit cu șindrilă, iar pe una dintre ape, aceasta a fost înlocuită de curând. Descrierea școlii se încheie într-o notă deloc măgulitoare la adresa celor ce o administrau: „Tota facia Scolei arata desolatiune și nu face onore nemanui”⁷⁴. Deși sumară, această relatare este foarte importantă, deoarece în ea au fost prezentate date referitoare la organizarea și dotările localului școlii, precum și la starea acestuia, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

În continuare, s-a dorit consemnarea proprietăților bisericii, precum și a surselor sale de venit, demers care s-a realizat doar parțial, unele dintre

⁷¹ Albu 1971, p. 96.

⁷² Albu 1944, p. 143.

⁷³ MMIRSBD, *Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III)*, nr. inv. 4968/D. 376, f. 5.

⁷⁴ *Ibidem*.

rubrici rămânând necompletate. Biserica deținea două prăvălii în piața orașului care-i aduceau un venit anual de aproximativ 105 florini. Aceștia li se adăugau o grădină, două terenuri arabile și un fânaș.

S-a făcut distincție între proprietățile bisericii și cele ale parohiei, care au fost consemnate în următoarea secțiune a inventarului. Aceasta din urmă, deținea terenuri arabile și fânațe în hotarul orașului Alba Iulia și în cele ale Pâclișei și Ciugudului, terenul de aici fiind o moștenire de la Atanasie Anghel (vezi **anexa**).

Documentul a fost întocmit în data de 16 iunie 1869 și semnat de Gregoriu Mihali - comisar consistorial, Ioachim Crișan - parohul Ighiului, Paul Kerekeș - administratorul parohiei greco-catolice Maieri, Alba Iulia, Basiliu Vezanu - cantor, Ioan Mărgineanu - curator și Georgius Roslan - casier.

Episodul care a condus la realizarea acestui inventar este doar un aspect al tarelor cotidiene cu care se confrunta societatea românească transilvăneană în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Existau numeroase parohii gestionate necorespunzător, cu acțiuni ale administratorilor sau curatorilor situate la limita legii, împotriva cărora credincioșii luau frecvent atitudine, trimițând sesizări ierarhilor, în speranța soluționării lor. Documentele întocmite cu ocazia anchetelor derulate în vederea stabilirii adevărului devin, astfel, izvoare foarte utile, care relevă starea parohiilor la momentul respectiv. La fel stau lucrurile și în cazul inventarului de față, care surprinde un considerabil decalaj între resursele parohiei greco-catolice din Maieri și modul în care aceasta era gestionată. Nici bisericii, și cu atât mai puțin celorlalte edificii din alcătuirea complexului, nu le-au mai fost aduse îmbunătățiri, iar despre mănăstire și școală se poate afirma chiar că erau neglijate. Cu toate acestea, documentul furnizează informații extrem de utile, nu numai referitoare la edificiile amintite, ci și la patrimoniul mobil al parohiei, fie că vorbim de obiectele sau de veșmintele liturgice, ori despre cărți sau icoane. Cunoașterea lor, chiar dacă informațiile transmise nu sunt întotdeauna exacte sau foarte detaliate, permite conturarea unei imagini asupra patrimoniului pe care biserica îl deținea la acea dată, precum și a modului în care acesta a evoluat ulterior.

An 1869 Inventory of the Greek-Catholic Parish of the Maieri Suburb of Alba Iulia

(Abstract)

The Holy Trinity Church was erected in the newly established outer township between 1713 and 1715 in the Maieri suburb of Alba Iulia. It was placed within the outer city, on the eastern side of the terrace where the new Vauban bastionary fortification was being built between 1715 and 1738. A sum of 1,300 florins was offered for its construction by the authorities, as

compensation for the demolition of the former Metropolitan Church complex, the new church being seen as a continuation of the old one. During the eighteenth century, the church went through several transformations, with the addition of a narthex between 1730 and 1740, and the bell tower some time between 1762 and 1764. To the later period we can date the construction of a monastic edifice nearby, also under the patronage of the Holy Trinity Church.

The subject of this study is an 1869 inventory of the Greek-Catholic parish of Alba Iulia's Maieri suburb. The inventory was carried out as part of a judicial investigation, following numerous complaints brought to Archpriest Augustin Papp on the activities of the main curator, Antoniu Rozaru, who was accused of mishandling the properties of the Church.

This inventory reveals a considerable disparity between the parish's resources and the way its property was managed. The church and surrounding construction was not benefitting from any new improvements; the monastery and the school were even reported as neglected. The document provides very useful information, not only regarding the abovementioned edifices, but also regarding the mobile heritage of the parish: liturgical objects and garments, books and icons. Even though the account is not always accurate or detailed, it can be seen as a broad overview of the church's heritage in those times and a measure of its evolution since.

Abrevieri bibliografice

- Albu 1944 - Nicolae Albu, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, 1944.
- Albu 1971 - Nicolae Albu, *Istoria învățământului românesc din Transilvania între 1800-1867*, București, 1971.
- Anghel 1967 - Gheorghe Anghel, *Biserica din Maieri și Mitropolia lui Mibai Viteazul din Alba Iulia*, în *SAI*, IX, 1967, p. 225-234.
- Anghel 1994 - Gheorghe Anghel, *Despre evoluția teritorială a orașului antic, medieval și modern Alba Iulia*, în *Apulum*, XXXI, 1994, p. 283-301.
- Anghel, Goronea 1999 - Gheorghe Anghel, Toma Goronea, *Primul proiect al fortificației bastionare din Alba Iulia întocmit de inginerul Giovanni Morando Visconti în anul 1714*, în *Apulum*, XXXVI, 1999, p. 289-298.
- Braniște, Braniște 2001 - Ene Braniște, Ecaterina Braniște, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Caransebeș, 2001.
- BRV 1910 - Ioan Bianu, Nerva Hodoș, *Bibliografia Românească Veche*, vol. II, 1716-1808, București, 1910.
- Cernovodeanu, Edroiu 2002 - Paul Cernovodeanu, Nicolae Edroiu, *Istoria românilor*, vol. VI, *Românii între Europa clasică și Europa luminilor (1711-1821)*, București, 2002.
- Cipariu 1855 - Tim. Cipariu, *Acte și fragmente latine romanesce*, Blaj, 1855.
- DEX 2012 - *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, 2012.
- Drăguț 1976 - Vasile Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, 1976.
- Dumitran et alii 2013 - Daniel Dumitran, Ana Dumitran, Valer Moga, *Mărturii tăcute. Situația patrimoniului arhitectural într-o comunitate multi-etnică: Alba Iulia*, Alba Iulia, 2013.

Un inventar din 1869 al parohiei greco-catolice Maieri din Alba Iulia

- Dumitran, Cucui 2009 - Ana Dumitran, Elena-Daniela Cucui, *Simon Bălgrădeanu*, Alba Iulia, 2009.
- Fleșer 2001 - Gheorghe Fleșer, *Biserici românești de zid din județul Alba*, Alba Iulia, 2001.
- Fleșer 2009 - Gheorghe Fleșer, *Alba Iulia, orașul și monumentele sale în imagini de epocă*, Alba Iulia, 2009.
- Goronea 2007 - Toma Goronea, *Fortificația bastionară de tip Vauban de la Alba Iulia (prima jumătate a secolului al XVIII-lea)*, Alba Iulia, 2007.
- Mârza 1977 - Eva Mârza, *Colecția de carte veche de la biserica ortodoxă română Maieri II Alba Iulia*, în *Apulum*, XV, 1977, p. 355-369.
- Mârza 2008 - Eva Mârza, *Explorări bibliologice*, Sibiu, 2008.
- Mârza 2011 - Eva Mârza, *Politică culturală și principii ale autorității de la Viena privind activitatea tipografiilor românești din Transilvania în secolul al XVIII-lea*, în *AUASH*, 15/1, 2011, p. 203-220.
- MMIRSBD - Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș. Biblioteca Documentară.
- Poenaru 1973 - Daniela Poenaru, *Contribuții la Bibliografia Românească Veche*, Târgoviște, 1973.
- Popescu 1995 - Mircea Popescu (coord.), *Dicționar de artă. Forme, tehnici, stiluri artistice. A - M*, vol. I, București, 1995.
- Popescu 1998 - Mircea Popescu (coord.), *Dicționar de artă. Forme, tehnici, stiluri artistice. N - Z*, vol. II, București, 1998.
- Râpă-Buicliu 2000 - Dan Râpă-Buicliu, *Bibliografia Românească Veche. Additamenta, I, (1536-1830)*, Galați, 2000.
- Șerban 1978 - Ioan Șerban, *Biserica „Sfânta Treime” din Maierii Alba Iuliei, mărturie a permanentelor relații artistice dintre Transilvania și Țara Românească*, în *Îndrumător Pastoral*, II, 1978, p. 109-113.
- Șerban 1986 - Ioan Șerban, *Însemnări privind edificiul mănăstirii „Sf. Treime” din Alba Iulia (sec. XVIII)*, în *Apulum*, XXIII, 1986, p. 259-269.
- Zecheru 2006 - Alexandra Dana Zecheru, *Figuri de protopopi greco-catolici albaulieni la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, în *Apulum*, XLIII/2, 2006, p. 285-292.

Cuvinte-cheie: suburbie, protopopiat, carte veche, icoane, veșminte liturgice, obiecte liturgice, mănăstire, școală.

Keywords: suburb, old books, icons, liturgical garments and objects, monastery, school.

ANEXĂ⁷⁵

Inventarea

Realitatilor tienu-
torie de Parochia
gr. cat. dein Alba Iulia
Maieri. La 16. Iun. 869

fasciculu III// [1]

Inventarea

Fundului internu parochiale si scolare a
Baserecei GC in Alba Iulia Maieri si
a realitatilor aflatoria pre aceste, esecu-
tata la 16. Iuniu 1869 intru complenirea
parentescei Ordenatiuni Consistoriale de
datto 17 Maiu 1869 N^{ru} 680.

1^u - Fundulu internu e unu terenu con-
tinuu de 3 juguri 500-600 orgie □ in
suburbiulu cetatii Alba-Iulia, asienu-
mite Maieri, si acumu tocma in vecinata-
tea noiei cali ferate, si a edificialoru de
statiune ale acesteia. -

Totu terenulu e inchisu cu unu palanu
de scanduri, si acesta preste totu vechiu,
de pre carele lipsescu 40-50 scandure,
si mai multe table-scalusiuri-sunt ruina-
te asie, catu unu ventu mai puternicu
pote pravali si nimici una parte in-
semnata dein elu, remanendu fundulu des-
chisu. Se afla intre doue ulitie una de ca-
tra apusu si alta de catra midia-nopte;
de catra rasaritu é calea ferata de catra
mediadi case private.

2^a - Pre partea de catra mediadi, si apu-
su a fundului é Cemeteriulu Baserecei,
carele servece pentru inmormentarea
poporeniloru si acumu. Era in midiloculu
acestuia é edificiuulu sacru, Basereca,// [2]

insasi, radicata dein materialu solidu, cu
turnu inaltu; - aceasta a fostu destinata

⁷⁵ MMIRSD, *Inventar al parohiei gr. cat. din Maieri, Alba Iulia, întocmit la 16 iunie 1869 (fasc. III)*, nr. inv. 4968/D. 376, f. 1-6.

de Basereca catedrala metropolitana in locul celei vechi carea se dice, ca a fostu delaturata dein loculu, preunde acuma stau radicati murii cetatii Alba Iulia, acumu Carolina/: Karlsburg:/. Acestu edificiu e cu multu mai umilitu, decat u sefia potutu respunde, si la infintiarea sa, maretiei si renumelui celui ce preesistate. - interiorulu e destulu de intunecosu, si scundu; altu-modu duraveru, si construitu dupa ritulu Basereceloru orientale. E acoperitu cu sindila invechita, inse carea pona acuma-si face servitiulu seu. Era turnulu de constructiune de lemnu figurata e acoperitu cu pleu asemenea invechitu. Pre Basereca, si turnulu acesteia suntu trei cruci, potu fi de pacfonu.

3^a - An contiguitatea Cemeteriului acumu esista unu ocolu de vite, despartitu de Cemeteriu cu palanu, totu ca celu descrisu mai susu. Dein ulitia publica pre una porta de caru si una usia de pedestri, se intra in ocolu si dein acesta prein alta porta, si usia in Cemeteriu si totu pre aceste ambla si credinciosii la Basereca. Aceste inca suntu tote stricate. Pre acestu ocolu e pusu edificiuulu acumu „cu nume de Monastire”, - resiedintia a Metropolitulu romanescu unitu, transferitu si cu locuintia, // [3]

ca'si cu Basereca sa catedrala, deunde sta acumu foartareata preamintita. Acestu edificiu pentru scopulu infintiarei sale, inca e asemenea de umilitoriu ca si celu de antaiu. Acesta servece de locuintia administratorilor parohiei gr. cat. asie dise dein Maierii Belgradului. E radicanu dein materialu solidu, are figura patrata, in lungime ca de 10. orgie, si latime, ca de 7. orgie, e acoperitu cu tige, si sub elu se afla unu celariu in lungime ca de 6. si latime ca de 4. orgie. Consta dein unu ambitu, pre midilocu dedesuptu portu cu petra cioplita, de asupra cu boltitura de caramida. - Dein partea media-diuana, catra Basereca, suntu 6 celule, seu casutie, tote ruinate, er in partea contraria suntu puse alte trei incaperi, acumu folosite de locuintia administratorelui parohiale, mai

in daraptu una culina de véra si una cama-
ra. Ambitolu è provediutu cu usia cu
zaru, éra in fundulu lui è feréstra
cu tabla de scandure stricate. Tote
ferestrele edificiului suntu fortificate
cu cratie de feru. Usile celorlu suntu
vechie si nefolosivere, fara zaruri una
lipsesce de totu, precumu si tote feres-
trele. Incaperile locuite au usie cu zaruri,
unulu bunu, si altulu debile, si
ferestre folosivere, era culina é cu usia
fora zaru. Nu lipsescu dein aceste nece
una Camnitia de feru, unulu de pastrare//[4]

- Spar-ofen - si in culina de vera vétra de
fertu si cuptoriu de pane. -

4^a - In apropierea acestui edificiu suntu
puse: 1. grasdu de vite, in lungime cá de 8 orgie
facutu dein lemn, una parte a acestuia
ar' fi fostu mai inainte siura, precum se spu-
ne; é in stare folosivera, acoperisiulu cu
sindrila invecitu, scandurele poditurei de
a supra precum si poditura de desuptu sun-
tu, dupa asertulu administratorului Parohiei
Pavelu Kerekes, facute pre spesele DSale,
si nevalorificate de catra Basereca. Apoi
2. Siopru asemenea de lemn, dara ruinat
atata in pareti, catu si in acoperisiulu de
sindrila. Intre aceste 2. edificate esista
o fontana cu lade de lemn, cumpana
si vadra folosivere. - Cealalta parte a tere-
nului pre margine é plantata cu unu
numeru mare de salci, si acati, deserves-
ce de fenatiu, acumu cu lucerne, unde
se afla si mormentulu antaiului Metro-
politu, trecutu la Unire cu Basereca
Romei gr. cat. Atanasiu desemnatu nu-
mai cu una pétra lata pre facia pamentului,
fara inscriptiune si de atare necunoscuta
numai de oralá traditiune a poporului.

5^a - Mobilele de casa si aretate de ale
Casei seau Monastirei, suntu: 3. mese
Simple, 2. castane, dein aceste unulu
pentru vase, ambe colorate si invecite.
Doue /: 2:/ Scaune cu bracie, dein ele//[5]

unulu investitu cu piele, altulu de totu ve-
chiu si ruinat, in culina unu patu de

lemn pentru servitoriu.

6. Consemnatiunea celoru dein
laintru ale Baserecei.

A. In altaru

a.) Vasele sacre

- 1; Prestolulu de pétra in stare buna
- 2; Pre Prestolu unu sieriu, 2 cruci de lemn
deintre cari una legata cu lamine de argintu,
trei fesnice de pacfoniu⁷⁶, si unulu de arama,
una lingura si unu potiru ambele de ar-
gintu.
- 3; Una Scatula de arama, spre tienerea
Cuminecaturei, discosulu si steua de
arama.

b; Alte recuisite

- 4; una cadelnitia de argintu, doue de arama,
una noua cealalta vechia.
- 5; Unu vestiariu cu 3. puiuri de desubtu si
3. deasupra cu 3. fiocuri.
- 6; Una mésa, una lada, cincii icone una de
pétra, patru de lemn, una Cistula pentru
icona D. nostru Is. Chr. dela ingropare,
si unu fesnicu de lemn.

c; Vestmentele sacre

- 7; Falone de matasa 4, unulu de paru tote vechi.
- 8; Stihare de matasa 3, de inu 2, si un stergariu
de inu. Aere 2. de matasa. -//[6]
- 9; Epatrafire 4. de matasa vechi, 1. pentru Diaconi
- 10; Pre Prestolu - proscomidia - 3. fecie de mésa
de inu, 2. camesi noue, 2 slabe, si 2 gulere
pentru minstranti.

B. In Basereca in partea barbati-
loru

a; Cartile

- 1; Biblia de Blasiu in 1795.
- 2; Evangelia de Blasiu in 1765.

⁷⁶ Pacfonul sau pacfongul este un aliaj de alamă și nichel, care imită argintul (DEX 2012, p. 761).

- 3; 2. Liturgii de Blasiu in 1756
- 4; Euchologionu de Bucuresci in 1754.
- 5; Unu Apostoleru de Bucuresci in 1743.
- 6; 2. Pentecostare, unul de Rimnicu in 1743, celalaltu de Blasiu in 1758, unulu la Basereca Lipoveniloru.
- 7; Unu Stranicu de Blasiu in 1753.
- 8; Unu Catavasieru de Blasiu in 1763.
- 9; Doue Triode, unulu de Bucuresci, in 1743 celelaltu de Rimnicu in 1731.
- 10; Doue Anstologione de Bucuresci in 1756.
- 11; Doue Ciaslove, datulu si anulu e ruptu.
- 12; Trei Octoice, 1. de Bucuresci dein 1758, alte doue nu se scie fiinduca inceputulu e ruptu.
- 13; Una Cazania de Balgradu, anulu e ruptu.
- 14; Tomus 26us e biblioteca veterum patrum de Lugdunum dein 1672 se tiene biblioteca dein Blasiu.
15. Una Psaltire.

b; alte recuisite

- 16; optu icone de glagia, 11 icone mici de lemnu//[7] si siese icone mari de lemnu, tote la olalta
- 23 Icone.
- 17; Una candela mare de pacfonu, 4. candelu mici de pacfonu, 2. candelu mici de glasia si una de arama.
- 18; Policandre: 1. de arama cu 12 fesnicie, doue de lemn, unulu auritu cu 6. fesnice, altulu festitu ér cu 6 fesnice.
- 19; Doue fesnice mari, 6. Fesnice de midi locu, 1. mesa 2 strane, 1. prapore mare 3. mici, 1. vestiariu pentru tienera lumineloru.

C. In Basereca in partea muieriloru.

1. Doue icone mari de lemn, 5 icone mici éra de lemn, unu tetrapodu cu 1 icona de glasia, 2 fesnice mari si 4 fesnice mici, 2 candile de arama, 1. cruce negra si 2 scaune pentru morti.

D. In turnu.

- Siese clopote, 4 intregi, 1 crepatu si 1 spartu si o toca de lemn

7. Scola

Dela Basereca peste ulitia se afla fundulu internu a Scolei; acesta constitue unu terenu cá de 1 jugu pamentu. Inchisu de catra ulitiá Baserecei si alta ulitia de catra media nopte, palanu de scandure, partea última de palanu e buna, ér de catra // [8]

Basereca de totu rea. Dein partea media-diana si apusana catra vecinii respectivi e inchisu numai cu gardu de spini rui-nosu. In partea de catra resaritu media nopte a fundului, sta edificiulu scolare, construitu de nuele si infundatu cu pamentu. Structura debila, e acoperita de curandu una lature sindile - sise - la celelalte lature sindilitura e vechia. Consta dein 3 incaperi, una catra ulitia Baserecei destinata pentru instruirea scolariloru, a 2^a in mid-locu cu cuptoriu de pane, si a 3ª pentru locuintia Invetiatoriului. Incaperea pentru Invetiacci e provediuta cu una Camnitiá de cahale cu Platen, cu 2 scaune - lavitie - lungi unu scaunu cu spate, unulu scaunu lungu simplu, una mesa lunga, alta patrata si una table de scrisu, cuprinde 30-35 scolari indesi-ati, - acumu se cercetedia de forte putini. - Tota facia Scolei arata desolatiune si nu face onore nemanui. -

- A. Proprietatile Baserecei.
- a) Unu capital banale elocatu in suma de
 - b) In cassa Baserecei bani gata
 - c) In restantie de, si de arende neincassate.
- B. 2. Bolti[...] in piatia opidului, aducatorie de arenda anuaria camu la 105. fl.
- C. Una gradina sub N^mi topografici de parcele 1554 si 1784. // [9]
- D. Doue pamenturi aratorie si uná delnitiá fenatiu la N^mi topografici 4856, 1867 si 4890 /: vedi descrierea loru in Protocolulu de Ratiuni a Baserecei.

Proprietatile Parohiei

- A. In otarul Albei Iulie:

a) Pamentu aratoriu.....	3 jug. 634	□	
b) Fenatiu seu vie pustiita	1191	□	
B. In otarul Paclisiei:			
a) Pamentu aratoriu	7 jug. 888	□	
b) Fenatiu	3 jug. 653	□	
Era venitul curatu a locureloru dela Paclisiá			30 f 2xr

Alba-Iulia Maieri 17 Iuniu 1869.

Gregoriu Mihali
Comisariu Consistoriale

Paulu Kerekesy
adm. PGC in Maieri

Joachimu Crisianu mp
Parochu Ighiului
că actuante

Baziliu Vezanu mp
docente si cantore
Ioane Marginenu
curatorul

Georgus Roslan
Casiru

Nb. Dupa inchiarea Inventarei si subscrierea presenta,
mai in conostientiei adstrului Paulu Kerekes, ca aru
fi mai avendu unu fenatiu peste 1. Jugeru in hota-
rulu Ciugudului si inca fostu proprietate a preamin-
titului Metropolitu Atanasiu. -

Gregoriu Mihali
m. supra

LISTA ABREVIERILOR

ActaMN	- Acta Musei Napocensis. Cluj-Napoca.
ActaMP	- Acta Musei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău.
ADB	- Allgemeine Deutsche Biographie. Verlag Duncker & Humblot. Leipzig.
AÉ	- Archaeologiai Értesítő a Magyar régészeti, művészettörténeti és éremtani társulat tudományos folyóirata. Budapest.
AHA	- Acta Historiae Artium. Akadémiai Kiadó. Budapest.
AI	- Artificial Intelligence. Elsevier. Amsterdam.
AIAC	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj. Cluj-Napoca (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț”).
AIIAI/AIIX	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași. (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” Iași).
AIIN	- Anuarul Institutului de Istorie Națională. Universitatea „Regele Ferdinand I”. Cluj-Sibiu, Sibiu.
AISC	- Anuarul Institutului de Studii Clasice. Cluj.
AJJ	- Arktika: jekologija i jekonomika. Institut jadernoj bezopasnosti Rossijskoj akademii nauk. Moskva.
AJN	- American Journal of Numismatics. American Numismatics Society. New York.
AJPA	- American Journal of Physical Anthropology. The Official Journal of the American Association of Physical Anthropologist. Baltimore.
AM	- Arheologia Moldovei. Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași.
AMZ	- Arheološki muzej u Zagrebu. Zagreb.
AnB	- Analele Banatului (serie nouă). Timișoara.
AnUB-I	- Analele Universității din București - Istorie. Universitatea din București.
Apulum	- Apulum. Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia.
ArchKözl	- Archaeologiai Közlemények. Pesten.
ARCS	- American Review of Canadian Studies. Association for Canadian Studies in the United States. New York.
Argesis	- Argesis. Studii și Comunicări. Muzeul Județean Argeș. Pitești.
ArhMed	- Arheologia Medievală. Reșița, Cluj-Napoca.

Lista abrevierilor

- ArhMold** - Arheologia Moldovei. Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași.
- ASS** - Asian Social Science. Canadian Centre of Science and Education. Toronto.
- Astra Salvensis** - Astra Salvensis. Cercul Salva al ASTRA. Salva.
- ASUAIC-I** - Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (serie nouă). Secțiunea IIIe. Istorie. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- ATS** - Acta Terrae Septemcastrensis. Sibiu.
- AUASH** - Annales Universitatis Apulensis. Series Historica. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
- BAMNH** - Bulletin of the Alabama Museum of Natural History. The University of Alabama. Tuscaloosa.
- BCȘS** - Buletinul Cercurilor Științifice Studențești. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
- BG** - Byllye Gody. Sochi State University. Sochi.
- BMS** - Bibliotheca Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș.
- BOR** - Biserica Ortodoxă Română. Patriarhia Română. București.
- BpRég** - Budapest Régiségei. Budapest.
- BSNR** - Buletinul Societății Numismatice Române. București.
- Caietele CIVA** - Caietele CIVA. Asociația „Cercul de Istorie Veche și Arheologie” Alba Iulia.
- CArh** - Cercetări arheologice. București.
- Carpica** - Carpica. Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău.
- CH** - Church History. Cambridge University Press. Cambridge.
- CN** - Cercetări Numismatice. Muzeul Național de Istorie a României. București.
- ComȘtMediaș** - Comunicări Științifice. Mediaș.
- Corviniana** - Corviniana. Acta Musei Corvinensis. Hunedoara.
- CPF** - Cahiers des Portes de Fer. Beograd.
- Cumania** - A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezetének Évkönyve. Kecskemét.
- Dacia** - Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie. București, I, (1924) - XII (1948). Nouvelle série: Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. București.
- Danubius** - Danubius. Muzeul de Istorie Galați.
- e-COM** - e-Conservation online magazine. Vila do Conde. Portugalia.
- EphNap** - Ephemeris Napocensis. Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca.

Erdély Múzeum	- Erdély Múzeum. Erdélyi Múzeum-Egyesület. Cluj-Napoca.
FVL	- Forschungen zur Volks- und Landeskunde. Sibiu.
Geopolitics	- Geopolitics. Taylor & Francis. London.
Glasul Bisericii	- Glasul Bisericii. Mitropolia Munteniei și Dobrogei. București.
GNS	- Gumanitarnye nauki v Sibiri. Sibirskoe otdelenie Rossijskoj akademii nauk. Novosibirsk.
Graiul Maramureșului	- Graiul Maramureșului. Baia Mare.
HCS	- Historia y comunicación social. Departamento de Historia de la Comunicación Social de la Facultad de Ciencias de la Información. Universidad Complutense Madrid.
HHCT	- History and Historians in the Context of the Time. Academic Publishing House <i>Researcher</i> . Sochi.
HIR	- Harvard International Review. Harvard International Relations Council at Harvard University. Cambridge (Massachusetts).
IJI	- Istoriko-jekonomicheskie issledovanija. Bajkal'skij gosudarstvennyj universitet Ekonomiki I prava. Irkutsk.
IJMS	- Indian Journal of Marine Sciences. National Institute of Science Communication and Information Resources. New Delhi.
Istros	- Istros. Muzeul Brăilei. Brăila.
IV	- Istoricheskiy vestnik. Izdatelskiy dom B. B. Glinskogo. Sankt Peterburg.
IVUZ	- Izvestija vysshih uchebnyh zavedenij. Severo-Kavkazskij region. Serija: Obshhestvennye nauki. Rostov-na-Donu.
Îndrumător pastoral	- Îndrumător pastoral. Episcopia Ortodoxă Română de Alba Iulia.
JBSM	- Jahrbuch des Burzenländer Sächsischen Museums. Kronstadt (Brașov).
JeKO	- Izdatelskiy Dom ECO. Novosibirsk.
JGlassStud	- Journal of Glass Studies. The Corning Museum of Glass. New York.
JGRO	- Journal of Geophysical Research: Oceans. AGU Publications. Washington.
JHA	- Journal for the History of Astronomy. SAGE Publications (UK). London.
JHG	- Journal of Historical Geography. Elsevier. Amsterdam.
JPIPSS	- The Journal of Power Institutions of Post-Soviet Societies. Paris.

Lista abrevierilor

JRGZM	- Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums zu Mainz.
KHKM	- Kwartalnik Historii Kultury Materialnej. Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk. Warszawa.
Materiale	- Materiale și cercetări arheologice. București.
MedievArchaeol	- Medieval Archaeology. Society for Medieval Archaeology. London.
MemAntiq	- Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Județean Neamț. Piatra Neamț.
MFME	- A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Studia Archaeologica. Szeged.
MMJ	- Metropolitan Museum Journal. The Metropolitan Museum of Art. New York.
MPEA	- Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár. Budapest.
MTT	- Magyar Történelmi Tár. Magyar Tudományos Akadémia. Budapest.
NET	- Nurse Education Today. Elsevier. Amsterdam.
NGB	- New German Biography. Bayerische Akademie der Wissenschaften. München.
Niva	- Niva. Petrograd.
NK	- Numizmatikai Közlöny. Magyar numizmatikai társulat. Budapest.
ODIL	- Ocean Development and International Law. Taylor & Francis. London.
OK	- Orvostörténeti közlemények / Communicationes de historia artis medicinae. Semmelweis Orvostörténeti Múzeum. Budapest.
Oltenia	- Oltenia. Studii și Comunicări. Arheologie-Istorie. Muzeul Olteniei. Craiova.
Pallas	- Pallas. Revue d'études antiques. Université de Toulouse le Mirail. Toulouse.
PG	- Political Geography. Elsevier. Amsterdam.
Polar Geography	- Polar Geography. Taylor & Francis. London.
Pontica	- Pontica. Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța.
Porțile Cetății	- Porțile Cetății. Sebeș.
PR	- Polar Record. Cambridge University Press. Cambridge.
PUM	- Programm des evangelischen Unter-Gymnasium A. B. in Mühlbach. Sebeș.
RB	- Revista Bistriței. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud. Bistrița.
Revista istorică	- Revista istorică: dări de seamă, documente și notițe. București (1925-1941).
RGI	- Revista generală a învățământului. București.

RHSEE/RESEE	- Revue historique du sud-est européen. Academia Română. București, Paris (din 1963 Revue des études sud-est européennes).
RI	- Revista de Istorie (din 1990 Revista istorică). Academia Română. București.
RIR	- Revista istorică română. Institutul de Istorie Națională din București.
RJTP	- Regional'naja jekonomika: Teorija i praktika. Finansy i Kredit. Moskva.
RMM-MIA	- Revista Muzeelor și Monumentelor. Monumente Istorice și de Artă. București.
RRH	- Revue Roumaine d'Histoire. Academia Română. București.
RSM	- Rossija i sovremennyj mir. Institut nauchnoj informacii po obshhestvennym naukam Rossijskoj akademii nauk. Moskva.
SAA	- Studia Antiqua et Archaeologica. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași.
SAI	- Studii și articole de istorie. Societatea de Științe Istorice și Filologice a RPR. București.
Sargetia	- Sargetia. Acta Musei Devensis. Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva.
SCB	- Studii și cercetări de bibliologie. Academia Română. București.
SCIM	- Studii și cercetări de istorie medie. București.
SCIV(A)	- Studii și cercetări de istorie veche. București (din 1974, Studii și cercetări de istorie veche și arheologie).
SCJ	- Southern Communication Journal. Southern States Communication Association. Philadelphia.
SCN	- Studii și Cercetări de Numismatică. Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București.
SG	- Soziale Geschichte. Stiftung für Sozialgeschichte des 20. Jahrhunderts. Bremen.
SGP	- Sovetskoe gosudarstvo i pravo. Nauka. Moskva.
Signs	- Signs. Journal of Women in Culture and Society. University of Chicago Press. Chicago.
SMIM	- Studii și materiale de istorie modernă. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București.
SMK	- Somogyi Múzeumok Közleményei. A Somogyi Megyei Múzeumok.
Societatea de mîne	- Societatea de mîne. Cluj (1924-1945).
SPS	- Sovremennye proizvoditel'nye sily. Sovet po izucheniju proizvoditel'nyh sil, Ministerstvo jekonomicheskogo razvitiya Rossijskoj Federacii i Rossijskoj akademii nauk. Moskva.

Lista abrevierilor

- SRFJP** - Sever i rynek: formirovanie jekonomicheskogo porjadka. Institut ekonomicheskikh problem im. G. P. Luzina. Apatity.
- SS** - Sovetskij Sever. Oblastnoy Komitet Narymskogo okruga KPSS. Kolpashevo.
- StComSibiu** - Studii și comunicări. Arheologie-istorie. Muzeul Brukenthal. Sibiu.
- StComSM** - Studii și comunicări. Muzeul Județean Satu Mare.
- StRI** - Studii. Revistă de istorie (din 1974 Revista de istorie și din 1990 Revista istorică). Academia Română. București.
- SUCH** - Studia Universitatis Cibiensis. Series Historica. Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu.
- SVS** - Supplément de la vie spirituelle. Le Edition de Cerf. Paris.
- SympThrac** - Symposia Thracologica. Institutul Român de Tracologie. București.
- Terra Sebus** - Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș.
- Thraco-Dacica** - Thraco-Dacica. Institutul Român de Tracologie. București.
- Történelmi Szemle** - Történelmi Szemle. Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének. Budapest.
- TP** - Telecommunications Policy. Elsevier. Amsterdam.
- Transilvania** - Transilvania. Centrul Cultural Interetnic Transilvania. Sibiu.
- Tyragetia** - Tyragetia. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei. Chișinău.
- Ungarische Jahrbücher** - Ungarische Jahrbücher. Berlin.
- VCGU** - Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvennogo universiteta. Cheljabinskij gosudarstvennyj universitet. Chelyabinsk.
- VIZ** - Voенno-istoricheskii zhurnal. Moskva.
- VKGU** - Vestnik Kazanskogo Gosudarstvennogo Universiteta. Kazanskij (Privolzhskij) federal'nyj universitet. Kazan.
- VMZ** - Voенno-meditsinskii zhurnal. Moskva.
- VRJU** - Vestnik Rossijskogo jekonomicheskogo universiteta im. G. V. Plehanova. Rossijskij. Gosudarstvennyj universitet imeni G. V. Plehanova. Moskva.
- VSA** - Vestnik Severnogo (Arkticheskogo) federal'nogo universiteta, serija: Gumanitarnye i Social'nye Nauki. Severnyj (Arkticheskij) federal'nyj universitet imeni M. V. Lomonosova. Arkhangelsk.
- VTP** - Voprosy teorii i praktiki. Izdatelskiy Dom Gramota. Tambov.

- WI** - Die Welt des Islams. Internationale Zeitschrift für die
Forschung des modernen Islams. Brill.
- WJC** - Western Journal of Communication. Western States
Communication Association. Philadelphia.
- ZEKM** - Zhurnal eksperimental'noi i klinicheskoi meditsiny.
Novosibirskii gosudarstvennyi meditsinskii universitet.
Novosibirsk.
- ZfSL** - Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde.
Gundelsheim.